

Från lagstiftningsarbetet

Lagstiftning i riksdagen hösten 2007

I denna översikt lämnas en redogörelse för lagstiftningsfrågor som har behandlats av riksdagen under hösten 2007. Redogörelsen gör inte anspråk på att vara fullständig. Lagstiftning om skatt och tull har helt förbigåtts. Om inte annat sägs har lag eller lagändring trätt i kraft den 1 januari 2008. Hänvisningarna till Svensk författningssamling (SFS) avser samlingen för år 2007 när inte annat anges. I de fall SFS-nummer saknas var författningen den 6 februari 2008 ännu inte utkommen från trycket.

Statsrätt

Under hösten 2007 beslutade ändringar i *lagen om stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen* gäller storleken av stödet för politiska sekreterare (SFS 1355).

Genom ändringar i *lagen om registrering av riksdagsledamöters åtaganden och ekonomiska intressen* har registreringen gjorts obligatorisk för samtliga ledamöter. Lagändringen träder i kraft den 1 mars 2008.

Beslutade ändringar i *lagen om statens upplåning och skuldförvaltning* innebär att regeringens skrivelse med regeringens samlade utvärdering ska lämnas vartannat år i stället för som tidigare årligen. Samtidigt beslutade ändringar i *lagen om insättningsgaranti* är en följd av att Insättningsgarantinämnden avvecklats. Namnet "Insättningsgarantinämnden" har samtidigt också i flera andra lagar, bl.a. i *sekretesslagen*, ersatts med det mer allmänna begreppet "garantimyndigheten" (SFS 1433 ff.).

Offentlighet och sekretess

Riksdagen har beslutat ändringar i *sekretesslagen* som innebär att sekretess av säkerhetsskäl gäller för uppgifter i säkerhetskopior som har genererats i Regeringskansliets datasystem och som har bevarats med anledning av naturkatastrofen i Asien år 2004,

om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att Regeringskansliets verksamhet skadas. Sekretess gäller inte i förhållande till riksdagen. De nya reglerna, som trätt i kraft den 31 december 2007, gäller t.o.m. utgången av år 2011 (SFS 1353 f.).

Andra under hösten 2007 beslutade ändringar i *sekretesslagen* har fått till följd att också uppgifter hos riksdagsförvaltningen omfattas av reglerna om statistiksekretess (SFS 1210 ff.).

Annan offentlig rätt

Under hösten 2007 beslutade ändringar i *radio- och TV-lagen* gäller bestämmelserna om tider och tidpunkter för sändningar av annonser i radio och tv. Lagändringarna, som har trätt i kraft den 1 februari 2008, innebär bl.a. att annonser får sändas under högst 12 minuter under en timme mellan hela klockslag och att annonser i en tv-sändning får sändas under högst 15 % av sändningstiden per dygn. Andra ändringar i radio- och TV-lagen med samma ikraftträdande innebär ett nytt regelverk för marksänd digital-tv (SFS 1284, 1287 ff. och 1439).

Enligt en under hösten 2007 beslutad ändring i *lagen om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst* har avgiften fr.o.m. den 1 januari 2008 höjts

från 1 996 kronor till 2 032 kronor för ett år. I samma lagstiftningsärende har även beslutats ändringar i *lagen om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Kulturdepartementets verksamhetsområde* samt *radio- och TV-lagen* (SFS 1331 ff.).

En beslutad ändring i *djurskyddslagen* rör den särskilda avgift som utgår om ett stall, andra förvaringsutrymmen för djur eller hägn uppförts, byggts om eller byggts till utan att åtgärden på förhand godkänts från djurskydds- och djurhälsosynpunkt (SFS 1394).

Plan- och bygglagstiftning

Riksdagen har beslutat ändringar i *plan- och bygglagen*. Ändringarna innebär sammanfattningsvis följande. I *lagen* har förtydligats att det vid planläggning ska tas hänsyn till den ekonomiska dimensionen av hållbar utveckling och att det vid prövningen av lokalisering av bebyggelse till viss mark ska tas hänsyn bl.a. till risker för översvämning och erosion. Även reglerna om ändring av en översiktsplan har förtydligats. Vidare har införts möjlighet att i detaljplanen bestämma att det får ges bygglov för viss markanvändning med förbehåll för att en förekommande markförorening har avhjälpits. Bygglovspliktens omfattning för en- och tvåbostadshus har minskats för s.k. friggebodar. Den maximala bygglovsfria ytan har ökat från 10 till 15 kvadratmeter. Vidare har förutsättningarna för s.k. tidsbegränsade bygglov förtydligats. Dessutom har det blivit möjligt att under vissa förutsättningar upprepa en byggnadsåtgärd årligen utan någon ny bygglovsansökan. Därutöver har sanktionsavgifterna höjts och knutits till prisbasbeloppets utveckling samt införts möjlighet för miljö-

organisationer att överklaga vissa beslut om detaljplaner (SFS 1303).

Associationsrätt

Riksdagen har beslutat ändringar i *lagen om ekonomiska föreningar* och *lagen om medlemsbanker*. Ändringarna gäller bestämmelserna om förlagsinsatser och innebär bl.a. att ekonomiska föreningar och medlemsbanker inte längre behöver utfärda förlagsandelsbevis i skriftlig form vid kapitaltillskott i form av förlagsinsatser, om förlagsandelarna i stället registreras i ett avstämningsregister hos en central värdepappersförvaltare enligt *lagen om kontoföring av finansiella instrument*. Lagändringarna träder i kraft den 1 mars 2008. Samtidigt beslutade ändringar i *årsredovisningslagen* är av rättelsekaraktär (SFS 870 ff.).

För att i svensk rätt genomföra EG:s direktiv om gränsöverskridande fusioner har riksdagen beslutat ändringar i *lagen om ekonomiska föreningar* och *aktiebolagslagen* samt ett tiotal andra lagar. Enligt lagändringarna, som har trätt i kraft den 15 februari 2008, ska ett svenskt företag få delta i en gränsöverskridande fusion endast om de utländska företag som deltar i fusionen har en företagsform som motsvarar de svenska företagsformer som det svenska företaget kan ingå en icke gränsöverskridande fusion med. Bestämmelserna är begränsade till gränsöverskridande fusioner inom EES, och de är inte tillämpliga på bostadsrättsföreningar, kooperativa hyresrättsföreningar eller finansiella företag (SFS 2008:2 ff. och 10 ff.).

Näringsrätt

Genom antagandet av en *lag om detaljhandel med nikotinläkemedel*

har det införts en möjlighet för andra än Apoteket AB att bedriva handel med receptfria nikotinläkemedel. En näringsidkare som vill bedriva detaljhandel med nikotinläkemedel måste anmäla handeln till den kommun där handeln ska bedrivas. Läkemedelsverket ansvarar för den övergripande tillsynen. Nikotinläkemedel får inte säljas eller på annat sätt lämnas ut till den som inte fyllt 18 år. Samtidigt beslutade ändringar i *läkemedelslagen, lagen om handel med läkemedel m.m.* samt *lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område* är följdändringar. Lagstiftningen träder i kraft den 1 mars 2008 (SFS 1455 ff.).

Riksdagen har beslutat att giltighetstiden för *lagen om effekterserv* ska förlängas t.o.m. den 15 mars 2011 (SFS 2008:18).

Konkurrensrätt

Riksdagen har antagit en ny *lag om offentlig upphandling* ("klassiska lagen") samt en ny *lag om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster* ("försörjningslagen"). Vidare har beslutats ändringar i *lagen om allmänna förvaltningsdomstolar, lagen om medbestämmande i arbetslivet, sekretesslagen, lagen om kulturminnen m.m.* och *lagen om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling*. Den nya lagstiftningen, som bl.a. ersatt 1992 års lag om offentlig upphandling, har i huvudsak sin grund i direktivet om offentlig upphandling respektive direktivet om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster. Möjligheten att skjuta upp införandet av bestämmelserna om upphandling av verksamheter som omfattar posttjänster till den 1 januari 2009 har utnyttjats. I övrigt har

lagarna trätt i kraft den 1 januari 2008 (SFS 1091 ff.).

Bank- och försäkringsrörelselagstiftning

Riksdagen har beslutat ändringar i *sparbankslagen, lagen om medlemsbanker* och *försäkringsrörelselagen* som innebär att handlingar som ska undertecknas får upprättas som elektroniska dokument. Undertecknandet ska ske med s.k. avancerad elektronisk signatur. Straffansvar gäller för att lämna osann uppgift i en handling som upprättats elektroniskt och för oriktigt bestyrkande av en sådan handling. Samtidigt beslutade ändringar i *lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag* samt i *lagen om årsredovisning i försäkringsföretag* innebär att redovisnings- och revisionshandlingar får ges in elektroniskt till registreringsmyndigheten. Handlingar som avser bankaktiebolag ska registreras i bankregistret och handlingar som avser försäkringsaktiebolag ska registreras i försäkringsregistret. Uppgifter som registreras i bankregistret och försäkringsregistret ska även kunna registreras och kungöras på annat officiellt språk inom Europeiska unionen eller på norska eller isländska. Ändringarna medför en modernisering av nämnda lagar i syfte att möjliggöra en ökad användning av modern informationsteknik. Ändringarna innebär också att det för försäkringsaktiebolag genomförts ett EG-direktiv om ändringar i det första bolagsrättsliga direktivet. I samma lagstiftningsärende beslutade ändringar i *lagen om understödsföreningar av rättelsekaraktär*. Den nya lagstiftningen träder i kraft den 1 mars 2008 (SFS 1460 ff.).

Transporträtt och lagstiftning om kommunikation

Genom en beslutad ändring i *lagen om elektronisk kommunikation* har det i svensk rätt införts regler som medlemsstaterna är skyldiga att införa i nationell rätt enligt en EG-förordning om roaming i allmänna mobiltelefonnät i gemenskapen. Med roaming avses att inom mobilkommunikation utan avbrott i ett mobiltelefon-samtal byta från en radiobasstation (telemast) till en annan. Lagändringarna innebär att tillsynsmyndigheten fått möjlighet att meddela förelägganden och förbud riktade mot den som åsidosätter de regler om internationell roaming inom gemenskapen som följer av EG-förordningen samt att reglerna om tvistlösning gjorts tillämpliga även på vissa tvister enligt EG-förordningen (SFS 1375).

Andra under hösten 2007 beslutade ändringar i *lagen om elektronisk kommunikation* samt *lagen om allmänna förvaltningsdomstolar* syftar till att förkorta handläggningstiden och effektivisera processen hos de allmänna förvaltningsdomstolarna i mål enligt *lagen om elektronisk kommunikation*. Ändringarna innebär bl.a. att kammarrätten ska vara sista instans för prövning av mål enligt *lagen*, att särskilda ledamöter i form av ekonomiska experter ska delta när länsrätten och kammarrätten avgör mål enligt *lagen* som avser konkurrensfrämjande åtgärder samt att möjligheterna begränsats att efter viss tid åberopa nya omständigheter och bevis i länsrätten (SFS 880 f.).

För att i svensk rätt genomföra ett direktiv om grundläggande kompetens och fortbildning för förare av vissa vägfordon för gods- eller persontransporter har riksdagen antagit en *lag om yrkes-*

förarkompetens. Vissa följdändringar har samtidigt beslutats i *lagen om vägtrafikregister* och *lagen om biluthyrning*. Ändringarna i sistnämnda lag träder i kraft den 10 september 2008 medan lagändringarna i övrigt trätt i kraft den 1 januari 2008 (SFS 1157 ff.).

Arbetsrätt

Riksdagen har antagit en *lag om kommuners medverkan i arbetsmarknadspolitiska åtgärder* som syftar till att ge kommuner möjlighet att vid behov och efter överenskommelse med Arbetsförmedlingen anordna insatser för deltagare i olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Den nya *lagen* avser främst att ge kommuner möjlighet att erbjuda insatser som t.ex. praktikplatser. En i samma lagstiftningsärende beslutad ändring i *lagen om arbetslöshetsförsäkring* är föranledd av vissa förändringar när det gäller deltidsarbetslösas möjligheter att få arbetslöshetsersättning. Sistnämnda lagändring träder i kraft den 7 april 2008 (SFS 1360 och 2008:33).

Beslutade ändringar i *lagen om arbetsmarknadspolitiska program*, *lagen om arbetslöshetsförsäkring*, *lagen om allmän försäkring* och *studiestödslagen* är föranledda av att kommunala ungdomsprogram och ungdomsgarantin avskaffats och att det införts en jobbgaranti för ungdomar mellan 16 och 24 år. Ungdomar omfattas av jobbgarantin vid tre månaders inskrivningstid som arbetssökande hos arbetsförmedlingen. Lagändringarna har trätt i kraft den 1 december 2007 (SFS 808 ff.).

För att i svensk rätt genomföra en artikel i direktivet om gränsöverskridande fusioner av bolag med begränsat ansvar har riksdagen antagit en *lag om arbetstagens medverkan vid gränsöverskri-*

dande fusioner. Därutöver har vissa ändringar beslutats i *lagen om styrelserepresentation för de privatanställda*, *aktiebolagslagen*, *lagen om ekonomiska föreningar*, *lagen om arbetstagarinflytande i europabolag* och *lagen om arbetstagarinflytande i europakooperativ*. Lagändringarna har trätt i kraft den 15 februari 2008 (SFS 2008:9 och 13 ff.).

Miljö rätt

Enligt en beslutad ändring i *lagen om miljöavgift på utsläpp av kväveoxider vid energiproduktion* har kväveoxidavgiften fr.o.m. den 1 januari 2008 höjts från 40 kronor till 50 kronor per kilogram utsläppta kväveoxider (SFS 1372).

Ordning och säkerhet

Riksdagen har under hösten 2007 antagit en ny *lag om tillsyn över hundar och katter*, som bl.a. ersätter motsvarande lag från 1943, samt beslutat ändringar i *jaktlagen* och *lagen om hittegods*. Den nya lagstiftningen syftar till att förstärka skyddet mot skador och avsevärda olägenheter orsakade av hundar och rör bl.a. ägarens tillsynsansvar, märkning och registrering, polismyndighetens möjlighet att utfärda förelägganden och förbud med anledning av bristande tillsyn, omhändertagande, polismyndighetens möjlighet att under vissa närmare angivna förutsättningar meddela förbud att ha hand om hund (hundförbud) samt hundägares skadeståndsansvar (SFS 1150, 1241 och 1243).

En beslutad ändring i *polisdatatalagen* innebär att övergångstiden under vilken register i polisens verksamhet får föras med stöd av Datainspektionens tillstånd förlängts till utgången av år 2008 (SFS 935).

Processrätt

Riksdagen har antagit *lag om hemlig rumsavlyssning*, *lag om åtgärder för att förhindra brott* och *lag om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet* samt beslutat ändringar i *rättegångsbalken*, *lagen om förfarandet hos kommunerna*, *förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.*, *lagen om hemlig kameraövervakning*, *säkerhetskyddslagen*, *sekretesslagen* och *lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål*. Den nya lagstiftningen — förslagen hade varit vilande jämlikt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen — innebär att hemlig rumsavlyssning införts som ett nytt hemligt tvångsmedel samt att de brottsbekämpande myndigheterna genom en särskild lag under närmare angivna förutsättningar getts möjlighet att använda hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och postkontroll för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott. I lagstiftningen finns vissa rättssäkerhetsgarantier såsom domstolsprövning av ansökan om tillstånd med offentligt ombuds medverkan, tidsbegränsning av tillståndet och en reglering av hur eventuell överskottsinformation ska hanteras. Därutöver kan nämnas bestämmelser om att de personer som har utsatts för hemliga tvångsmedel, exempelvis hemlig teleavlyssning, ska underrättas om detta samt inrättande av en ny myndighet, Säkerhets- och integritetsskyddsnamnden, som utövar tillsyn över bl.a. brottsbekämpande myndigheters användning av hemliga tvångsmedel och kvalificerad skyddsidentitet och därmed sammanhängande verksamhet. *Lagen om hemlig rumsavlyssning* och *lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott* har trätt i kraft den 1 ja-

den 1 januari 2008 och gäller t.o.m. den 31 december 2010 (SFS 978 ff.).

En under hösten 2007 antagen lag om dokumentation av muntlig bevisning genom ljud- och bildupptagning möjliggör en försöksverksamhet vid ett antal domstolar som regeringen bestämmer att dokumentera muntlig bevisning genom bild- och ljudupptagning. Syftet är att säkerställa en smidig övergång till det av riksdagen år 2005 beslutade nya systemet för dokumentation av förhørsutsagor med videoteknik. Lagen har trätt i kraft den 1 december 2007 och gäller till utgången av oktober månad år 2008 (SFS 772).

Riksdagen har beslutat att lagen med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål och lagen om hemlig kameraövervakning ska fortsätta att gälla till utgången av år 2008 (SFS 969 f.).

Lagstiftning om hälso- och sjukvård

I syfte att införa en möjlighet för kommuner att utjämna kostnader som uppkommer i de fall samtliga kommuner inom ett landstingsområde ingår en överlåtelse med skyldighet att erbjuda hemsjukvård har riksdagen beslutat vissa ändringar i *hälso- och sjukvårdslagen*. Ändringarna innebär att kommunerna inom ett landstingsområde getts befogenhet att lämna ekonomiskt bidrag till varandra, då detta kan behövas för att jämna ut kostnaderna mellan kommunerna under förutsättning att samtliga kommuner inom landstinget omfattas av överlåtelsen. I samma lagstiftningsärende beslutade ändringar i *socialtjänstlagen* innebär att vid bedömningen av rätten till bistånd enligt nämnda lag hemmavarande barns och hemmavarande skolungdomars in-

komster av eget arbete endast får beaktas till den del de överstiger ett halvt prisbasbelopp per kalenderår enligt lagen om allmän försäkring (SFS 1428 f.).

Beslutade ändringar i *abortlagen* innebär att kravet att kvinnan ska vara svensk medborgare eller bosatt i Sverige för att genomgå abort eller avbrytande av havandeskap tagits bort. Landstingens kostnader för vården kommer att ersättas antingen av kvinnans sjukvårdsförsäkring i hemlandet eller av kvinnan själv, beroende på vilka regler som gäller i det enskilda fallet (SFS 998).

För att i svensk rätt genomföra vissa artiklar i ett direktiv som rör kontrollrutiner för blodutlämning, arkivering av uppgifter om spårbarhet och rapportering av allvarliga biverkningar har riksdagen beslutat ändringar i *lagen om blodsäkerhet, sekretesslagen, läkemedelslagen* och *lagen om medicintekniska produkter* (SFS 1127 ff.).

Socialrätt

Under hösten 2007 beslutade ändringar i *lagen om sjuklön* innebär att en arbetsgivare har möjlighet att från en arbetstagarare begära läkarintyg redan fr.o.m. den första dagen i en sjuklöneperiod. Underlåtenhet från arbetstagararens sida kan medföra utebliven sjuklön. De nya bestämmelserna ska tillämpas i de fall inte annat gäller enligt kollektivavtal. En samtidigt beslutad ändring i *lagen om bostadsbidrag* gäller bl.a. beräkningen av inkomst av näringsverksamhet (SFS 1004 ff.).

Riksdagen har beslutat en ändring i *lagen om införande av lagen (1998:647) om inkomstgrundad ålderspension* som innebär att reglerna för premiepensionssystemets efterlevandeskydd före

pensionstid flyttats fram till den 1 januari 2010 (SFS 1539).

Under hösten 2007 beslutade ändringar i *lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, lagen om verkställighet av slutna ungdomsvård, socialtjänstlagen* samt *sekretesslagen* syftar till att stärka barns och ungas ställning, att skapa förutsättningar för en säker och sammanhållen vård av barn och unga samt till att denna vård ges i enlighet med kunskap och beprövad erfarenhet. Lagändringarna träder i kraft den 1 april 2008 (SFS 1311 ff.).

Med anledning av att regleringen om bidrag vid korttidsstudier reformerats har riksdagen beslutat vissa följdändringar i bl.a. *lagen om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde, sekretesslagen* och *studiestödslagen* (SFS 1338 f. och 1341 ff.).

Lagstiftning på utbildningsområdet

En beslutad ändring i *skollagen* innebär att regeringen getts möjlighet att besluta om att inleda

försöksverksamhet med en gymnasial lärlingsutbildning. Lagändringen har trätt i kraft den 15 januari 2008. En i samma lagstiftningsärende beslutad ändring i *lagen om försöksverksamhet med ökat föräldrainflytande över utvecklingsstörda barns skolgång* innebär att lagen, som gäller t.o.m. utgången av juni 2008, ska fortsätta att gälla t.o.m. utgången av juni 2010 (SFS 1350 f.)

Försvarslagstiftning

Riksdagen har beslutat ändringar i *lagen om totalförsvarsplikt* som innebär att totalförsvarspliktiga som fullgör värnplikt är skyldiga att medverka vid slumpmässiga drogtestar samt avskaffande av inskrivningsnämnderna i syfte att skapa en likartad och förenklad överklagandeprocess av beslut som fattats av Totalförsvarets pliktverk. En samtidigt beslutad ändring i *lagen om skydd för landskapsinformation* gäller kravet på tillstånd för fotografering eller liknande registrering från luftfartyg inom eller av restriktionsområden för luftfart (SFS 1258 ff.).

Lars Haglind och Monica Hall